

УДК 355.02:32

DOI <https://doi.org/10.32782/app.v75.2025.9>

П. Л. Лисянський

orcid.org/0000-0003-3997-9335

доктор філософії з політичних наук, директор

ГО «Інститут стратегічних досліджень та безпеки»,

докторант

Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса

Національної академії наук України

А. Р. Саліхов

orcid.org/0009-0004-3748-347X

аспірант кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

В. А. Ястребова

orcid.org/0000-0002-0757-2090

аспірант кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ (PSYOP) ЯК ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Вступ. Психологічні операції (PSYOP) становлять собою цілеспрямований інформаційний та психологічний вплив на масову свідомість з метою зміни громадської думки, соціальної поведінки та політичних рішень. В умовах глобальної інформаційної війни ці операції стали невід'ємною складовою як військових стратегій, так і політичних кампаній, міжнародних конфліктів, а також новітніх форм агресії, зокрема ментальної та когнітивної війни. Сучасні PSYOP ґрунтуються на широкому використанні інформаційних технологій, цифрових медіа, алгоритмів обробки та маніпуляції даними, а також масштабному поширенні дезінформації. До основних методів відносяться пропаганда, кібератаки, створення фальшивих новинних приводів, поширення вірусного контенту (мемів) та використання технологій deepfake для дискредитації політиків або спотворення історичних фактів. У контексті України Російська Федерація активно застосовує психологічні операції як елемент комплексного тиску. З 2014 року, після початку збройної агресії, РФ систематично використовує PSYOP для підриву української державності, деморалізації населення, дестабілізації внутрішньополітичної ситуації та розколу українського суспільства. Ці операції включають кампанії з дискредитації Збройних Сил України, поширення міфів про «громадянську війну», «утиски російськомовного населення», «неонацизм» та інші фейки, що транслюються через підконтрольні медіа, соціальні мережі, блогерів та месенджери. Особливу небезпеку становить використання Росією розважального контенту як інструменту психологічного впливу: фільмів, телесеріалів, пісень, книг і відеоігор, які транслюють вигідні Кремлю наративи, формують образ ворога, виправдовують агресію і створюють ілюзію «визвольної місії». Психологічні операції супроводжуються інформаційним терором – систематичним вкиданням фейків про «поразки» України, «зраду» на вищих рівнях, з метою дезорієнтації та емоційного виснаження населення. Таким чином, психологічні операції є не лише інструментом зовнішнього тиску, а й засобом ведення повномасштабної війни нового покоління – війни за свідомість, ідентичність та майбутнє України. Протидія таким операціям потребує не лише технологічної стійкості, а й високого рівня медіаграмотності, критичного мислення та посилення державної стратегії з інформаційної безпеки.

Серед вітчизняних дослідників цієї тематики варто відзначити Сергія Федонюка (Федонюк, 2024, с. 106–113), Михайла Ковалю (Коваль, 2025, с. 388–410), Сергія Чернобровченка (Чернобровченко, 2024, с. 97–114) та Павла Лисянського (Лисянський, 2024, с. 140–144). Також

серед дослідників цієї наукової проблематики слід згадати американських військових теоретиків: Джеймса Меттіса та Франка Гофмана (Mattis & Hoffman, 2005, с. 18–19), Томаса Хеммса (Hammes, 2006) і Деніела Лесіку (Lasica, 2012).

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві, де інформація є ключовим ресурсом, її поширення та споживання суттєво впливають на формування світогляду людини та ухвалення нею рішень. Величезна кількість засобів отримання інформації – від традиційних медіа до соціальних мереж, цифрових платформ, блогів, відеохостингів та месенджерів – створює сприятливе середовище для впровадження цілеспрямованих впливів на масову свідомість. Психологічні операції стали важливим інструментом маніпуляції громадською думкою, оскільки дозволяють формувати суспільні настрої, змінювати поведінкові моделі та конструювати бажану реальність. Завдяки використанню різних каналів комунікації, такі операції мають здатність впливати на широкую аудиторію та коригувати її сприйняття подій, створюючи вигідні наративи. Однією з ключових характеристик психологічних операцій є їхній прихований характер. Вплив здійснюється таким чином, що адресат часто не усвідомлює маніпулятивного компоненту, що робить цей механізм особливо ефективним. Використання психологічних операцій у політичних, військових та соціальних процесах сприяє не лише зміні суспільних поглядів, а й формуванню контрольованої поведінки, що може мати довготривалі наслідки для стабільності держав та глобальної безпеки.

Актуальність дослідження. Сучасні психологічні операції стали потужним інструментом впливу на суспільну свідомість та політичні процеси, особливо в умовах інформаційної війни. З розвитком цифрових технологій маніпулятивні методи набули ще більшої ефективності, поширюючись через традиційні медіа, соціальні мережі та розважальний контент – фільми, музику, відеоігри та літературу. Актуальність дослідження зумовлена активним використанням психологічних операцій проти України для дестабілізації суспільства, розпалювання конфліктів та підриву державних інституцій. Вивчення цих процесів сприятиме розробці ефективних заходів для нейтралізації загроз, зміцнення інформаційної безпеки та формування критичного мислення громадян.

Метою статті є дослідження психологічних операцій як інструменту впливу на масову свідомість та політичні процеси. Особливу увагу приділено аналізу механізмів, стратегій і методів реалізації таких операцій через сучасні засоби отримання інформації – традиційні медіа, соціальні мережі, цифрові платформи, месенджери, а також розважальний контент, зокрема фільми, музика, література та відеоігри. У статті розкрито прихований характер психологічного впливу, його здатність трансформувати суспільні наративи, формувати поведінкові установки та підривати інформаційну безпеку держав. Також окреслено можливі напрями протидії цим загрозам та шляхи підвищення стійкості суспільства до маніпулятивного впливу.

Виклад основного матеріалу. Сучасне інформаційне середовище, насичене комунікаційними потоками, дедалі більше впливає на формування поглядів, цінностей і поведінки людини. В умовах постійного інформаційного тиску громадяни часто не усвідомлюють, що їхні переконання, смаки та рішення формуються не випадково, а є результатом цілеспрямованих впливів. Цю думку ще на початку XX століття висловив один із засновників теорії масових комунікацій: «Нами керують, нашу свідомість програмують, наші смаки нав'язують, наші ідеї нам пропонують – і все це здійснюють люди, про яких ми ніколи не чули. Такий є логічний результат організації нашого демократичного суспільства» (Bernays, 1928, р. 4). Інформаційно-психологічний вплив та психологічних операцій (PSYOP) які часто ототожнюють з інформаційно-пропагандистським або ідеологічним впливом, здійснюється через поширення інформації та використання мовних і візуальних засобів комунікації. Його основною метою є формування у суспільства певних ідеологічних, соціальних уявлень, переконань і поглядів, що супроводжується викликом відповідних емоційних реакцій – як позитивних, так і негативних. Такий вплив здатен провокувати суспільний резонанс, зміну громадської думки або навіть масову мобілізацію на підтримку чи протидію певним політичним процесам (Кісіль, Швець, 2023, с.139). Сьогодні ці принципи стали невід'ємною частиною психологічних операцій (PSYOP) – комплексних заходів, спрямованих на вплив на сприйняття, емоції та поведінку мас через інформаційні механізми. Проте сучасні інформаційні війни виходять за межі класичних пропагандистських методів, набуваючи форми когнітивної та ментальної війни.

– **Когнітивна війна** спрямована на спотворення логічного мислення, створення альтернативної реальності та викривлення фактів, що змушує людину приймати рішення на основі маніпулятивно змінених даних. Вона передбачає нав'язування фейкових наративів, переписування історії та поширення пропагандистських конструкцій, які викликають довготривалу зміну в сприйнятті реальності.

– **Ментальна війна** зосереджується на глибшому психологічному впливі, використовуючи страх, невпевненість, емоційне виснаження та соціальну поляризацію як інструменти управління суспільною поведінкою. Вона спрямована на формування почуття безнадії, деморалізації або сліпої лояльності до певних політичних ідей, держав або лідерів.

Використання засобів масової інформації, соціальних мереж, цифрових технологій і навіть розважального контенту дозволяє здійснювати прихований, але ефективний контроль над суспільними настроями. У глобальному контексті психологічні операції, когнітивна та ментальна війна стали ключовими елементами інформаційної боротьби, міжнародних конфліктів і гібридних протистоянь. Вони дозволяють досягати стратегічних цілей без застосування військової сили, змінюючи суспільні орієнтири, послаблюючи держави зсередини та формуючи вигідний агресору світогляд у цілих соціальних групах.

Як може виглядати алгоритм впливу психологічних операцій на політичні процеси у певній країні. Першим етапом реалізації психологічної операції через розважальний контент є визначення стратегічної мети впливу. Це може бути зміна суспільного ставлення до певного політичного явища, легітимізація дій політичного режиму, дискредитація опонентів або дестабілізація політичної ситуації в державі. Далі відбувається підбір відповідного контенту – фільмів, серіалів, відеоігор, музики, книг чи мультимедійних продуктів, – здатних охопити широку аудиторію. Цей контент модифікується або створюється з нуля таким чином, щоб у ньому були закладені потрібні ідеологічні смисли, вигідні наративи або символічні конструкції. На наступному етапі створюється емоційний зв'язок між аудиторією та контентом: персонажі, сюжети та події викликають співпереживання, ідентифікацію чи обурення, що сприяє глибшому засвоєнню запропонованого повідомлення. Після цього контент просувається через популярні платформи – стрімінгові сервіси, соціальні мережі, відеохостинги, а також за допомогою інфлюенсерів і рекламних кампаній. Забезпечується його масове поширення, створюється враження природної популярності та авторитетності. П'ятий етап полягає у поступовому закріпленні змін у свідомості аудиторії. Через багаторазове повторення заданих меседжів, використання механізмів когнітивного упередження та ефекту «вікна Овертона» відбувається нормалізація нових політичних ідей або переоцінка вже наявних. Формуються нові соціальні установки, політичні симпатії чи антипатії. Завершальним етапом є використання зміненого громадського сприйняття в реальних політичних процесах: від впливу на результати виборів до зміни зовнішньополітичного курсу, зменшення протестного потенціалу або виправдання агресивних дій держави на міжнародній арені. Таким чином, розважальний контент стає не лише засобом комунікації, а й технологічним інструментом психологічного впливу з чітко структурованою послідовністю дій.

У XXI столітті психологічні операції набули гібридного характеру, поєднуючи традиційні методи пропаганди з цифровими технологіями впливу. Держави, політичні угруповання, корпорації та навіть окремі актори використовують інформаційні атаки для досягнення стратегічних цілей. Вплив психологічних операцій найбільш помітний у виборчих кампаніях та політичних кризах, де активно застосовуються маніпуляція громадською думкою, поширення дезінформації, атаки на кандидатів і створення фальшивих соціологічних опитувань. У військових конфліктах вони використовуються для деморалізації противника, поширення паніки та формування ілюзій перемог або поразок. У міжнародних відносинах психологічні операції спрямовані на послаблення геополітичних конкурентів, розкол міжнародних союзів і дискредитацію політичних лідерів. В економічній сфері вони можуть застосовуватися для санкційного тиску, маніпуляцій на фінансових ринках та створення панічних настроїв. Також важливою складовою є розпалювання соціальних протестів, підштовхування суспільства до радикалізації та штучне загострення внутрішніх конфліктів.

Росія активно використовує інструменти гібридної війни, де психологічні операції відіграють ключову роль. Одним із найгучніших прикладів стало втручання у вибори в США

у 2016 та 2020 роках (Укрінформ, 2020). Російська дезінформаційна кампанія, підтверджена розслідуванням спецпрокурора Роберта Мюллера та американськими спецслужбами, включала масове використання «фабрики тролів», хакерські атаки на сервери Демократичної партії, розповсюдження фейкових новин через соціальні мережі та активне розпалювання расових і соціальних конфліктів. Аналогічні методи застосовувалися у 2020 році, коли через Telegram-канали та анонімні платформи поширювалися дезінформаційні матеріали про Джо Байдена та «фальсифікації» виборів. З 2014 року після анексії Криму та початку війни на Донбасі Росія розгорнула масштабну інформаційну кампанію проти України. Основними тактиками стали створення міфів про «геноцид російськомовного населення», фейки про «каральні батальйони» та «неонацистів», дискредитація Збройних сил України через постановочні відео, а також просування проросійських наративів у медіа та соціальних мережах (Радіо Свобода, 2024). Важливу роль відігравали кібератаки на державні установи та критичну інфраструктуру, зокрема атака на енергосистему України у 2015 році. У 2022-2023 роках Росія посилила інформаційну війну, спрямовану на дискредитацію українських біженців у Європі, розповсюджуючи міфи про те, що вони «отримують надмірну допомогу», «створюють кримінальні угруповання» та «працюють на розвідку НАТО» (Українська правда, 2023). Крім того, Росія підтримує екстремістські та сепаратистські рухи у Європі та США (Голос Америки, 2024). Варто зазначити, що в період з 2007 по 2014 рік Росія активно застосовувала технології зовнішньо-інспірованого сепаратизму в Україні, що стало одним із ключових факторів ескалації військового конфлікту на сході країни. Кремль цілеспрямовано формувал проросійські настрої, використовуючи інформаційно-психологічний вплив, фінансування та координацію діяльності сепаратистських груп. Це призвело до збройного протистояння на Донбасі, яке у 2022 році переросло у повномасштабне вторгнення Росії в Україну. (Лисянський, Ястребова, 2022, с. 151-160). Франції російські банки надавали фінансову підтримку Марін Ле Пен, у Каталонії російські інформаційні кампанії сприяли руху за незалежність, у Великій Британії маніпуляції у соцмережах впливали на референдум щодо Brexit, а у США російські структури сприяли поширенню конспірологічних теорій, таких як QAnon (Радіо Свобода 2020).

Ще однією важливою тактикою є використання «гуманітарної дезінформації», коли через російські медіа та проксі-структури поширюється наратив про те, що лише Росія «рятує світ» від західного імперіалізму, тоді як гуманітарні місії США та ЄС нібито є прикриттям для шпигунства і колоніальної політики. Особливо активно такі кампанії реалізуються через RT, Sputnik та Telegram-канали, що орієнтовані на аудиторію в Сирії, Африці та Латинській Америці (Аналітичний портал, 2023). Сучасні психологічні операції стали ключовим інструментом гібридних війн, де інформаційне домінування може бути не менш важливим, ніж військові успіхи. Росія є одним із лідерів у використанні маніпулятивних технологій, дезінформації, фейкових новин та цифрових платформ для зміни політичної реальності у свою користь. Протидія таким операціям вимагає комплексного підходу, включаючи розвиток медіаграмотності, цифрової безпеки та механізмів виявлення дезінформації й кіберзагроз.

У сучасному світі застосовуються наступні методи психологічних операцій: **Інформаційно-психологічний вплив.** Цей метод спрямований на зміну сприйняття реальності через інформаційні канали та медіа-простір. Росія активно використовує пропаганду, дезінформацію та фальшиві новини для впливу на міжнародне суспільство. Наприклад, з 2014 року Кремль веде кампанію з дискредитації України, просуваючи міфи про «нацистський режим» та «утиски російськомовного населення» (Детектор медіа, 2023). **Психогенний вплив.** Маніпуляція страхом і тривожністю є дієвим засобом підпорядкування суспільної думки. Російські ЗМІ регулярно формують загрозливі наративи про НАТО, «змови Заходу» та можливість ядерної війни. У 2022 році Москва поширювала фейкові повідомлення про «падіння Києва за 48 годин», що мало на меті деморалізацію українців (НАТО, 2024). **Психоаналітичний вплив.** Цей метод передбачає маніпуляцію підсвідомими страхами та емоціями через архетипи, символіку та мистецтво. Російські фільми, такі як «Крим» та «Сонцепек», створюють образ "фортеці в облозі", а пропагандистські ток-шоу підсилюють відчуття ворожнечі до Заходу (Суспільне, 2022). **Нейролінгвістичне програмування (НЛП).** НЛП використовується для закріплення

певних наративів через постійне повторення ключових фраз. В російських медіа часто звучать конструкції на кшталт «денацифікація України», «Захід хоче знищити Росію», що впливає на сприйняття аудиторії (Укрінформ, 2022). **Психотронний вплив.** Технологічні методи, такі як інфразвук, електромагнітне випромінювання та звукові атаки, можуть використовуватися для маніпуляції людською психікою. Під час анексії Криму у 2014 році повідомлялося про застосування звукових гармат для дезорієнтації українських військових (Бедь, Петрик с. 157).

Психотропний вплив. Це застосування хімічних речовин для придушення волі та зміни поведінки. Російські спецслужби неодноразово використовували нервово-паралітичні агенти, такі як «Новічок», як засіб політичних вбивств, наприклад, у випадках отруєння Сергія Скрипаля у 2018 році та Олексія Навального у 2020 році/

Висновки. У сучасному світі людство зіткнулося з новими викликами впливу на політичні процеси, які потребують ретельного аналізу та ефективних стратегій протидії психологічним операціям. PSYOP стали не лише інструментом інформаційної боротьби, а й складовою глобальної конкуренції, що використовується для маніпуляції суспільною свідомістю, формування політичних наративів та підриву стабільності держав. Росія є одним із провідних гравців у цій сфері, використовуючи широкий спектр методів, зокрема інформаційно-психологічний вплив, психогенний, психоаналітичний, нейролінгвістичне програмування, психотронний та психотропний вплив. Кожен із цих методів націлений на зміну сприйняття реальності, нав'язування потрібних ідеологічних конструкцій, деморалізацію супротивника та контроль суспільних настроїв. Важливою складовою стало використання розважального контенту як інструменту психологічного впливу, що дозволяє поступово формувати потрібні емоційні установки та політичні погляди. Гібридний характер сучасних конфліктів свідчить про те, що психологічні операції є невід'ємною частиною глобального протистояння, у якому інформаційна перевага часто визначає хід політичних і військових подій. В умовах активної інформаційної агресії проти України особливо актуальним є посилення національної інформаційної безпеки, розвиток критичного мислення серед громадян та впровадження ефективних заходів протидії дезінформації.

Суспільство повинно усвідомлювати загрози, пов'язані з інформаційними маніпуляціями, та бути готовим до їхнього виявлення й нейтралізації. Інформаційна грамотність, стійкість до маніпулятивних технологій, міжнародна співпраця у сфері кібербезпеки та боротьба з пропагандою є ключовими елементами стратегії захисту від психологічних операцій. В умовах сучасного інформаційного протистояння лише комплексний підхід, що включає законодавчі, освітні, технологічні та дипломатичні інструменти, здатний забезпечити ефективний захист від маніпулятивного впливу на масову свідомість та політичні процеси. З огляду на це, необхідно активізувати наукові дослідження у сфері інформаційної безпеки та психологічного впливу, спрямовані на ідентифікацію нових методів маніпуляції та їхню нейтралізацію. Особливо важливо розробляти національні стратегії інформаційного захисту, що поєднують державний контроль за інформаційним простором, розвиток механізмів розпізнавання фейкових наративів та зміцнення незалежних медіа як джерел об'єктивної інформації.

Крім того, слід посилювати міжнародну співпрацю у боротьбі з інформаційною війною, розвиваючи партнерство між державами, що зазнають подібних атак. Спільні ініціативи, обмін досвідом і технологіями дозволять ефективніше протидіяти інформаційно-психологічним загрозам та знижувати вплив деструктивних сил на суспільство. Одним із ключових напрямів має стати впровадження політичної освіти для широких верств населення. Така освіта повинна мати сучасний формат, бути доступною та цікавою для різних вікових груп – через інтерактивні платформи, соціальні мережі, подкасти, відеоконтент і освітні ігри. Її мета – підвищення рівня розуміння політичних процесів, критичного мислення, вміння розпізнавати маніпулятивні техніки та дезінформацію. Сучасна політична просвіта здатна стати щитом від психологічних атак, забезпечуючи свідомий вибір та активну громадянську позицію. Таким чином, психологічні операції є потужним інструментом сучасних гібридних конфліктів, що вимагає комплексної відповіді з боку держав, наукової спільноти та громадянського суспільства. Лише всебічний підхід, що включає правові, технічні, освітні та дипломатичні заходи, здатний забезпечити захист від інформаційних маніпуляцій і сприяти формуванню стійкого демократичного суспільства.

Література

- Федонюк С. В. Інформаційно-психологічні операції на геополітичній арені: навч. посіб. / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. С. 106.
- Коваль Михайло. Організація ведення операцій в інформаційному середовищі: осмислення досвіду США. *Суспільно-політичні процеси*, 2025, № 24. с. 388-410.
- Чернобровченко Сергій. Лінгвістичні технології інформаційно-психологічного впливу на масову свідомість (на матеріалі промов політичних лідерів). *Філологічний часопис*, 2024, 2 (24): с. 97-114.
- Лисянський, П. (2024). Вплив процесів мілітаризації на розвиток сучасних політичних відносин. *Літопис Волині*, (31), с. 140-144.
- Mattis, J. N., & Hoffman, F. G. (2005). Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars. *Proceedings*, 132(131), 18-19.
- Hammes, T. X. (2006). *The Sling and the Stone: On War in the 21st Century*. Zenith Press
- Lasica D. T. (2012). *Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory*. BiblioScholar.
- Bernays, E. (1928) *Propaganda*. New York, 128 p.
- Кісіль, З. Р. і Швець, Д. В. (2023) Психологія суспільної свідомості : навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Видавництво ОДУВС. Одеса, 139 с.
- Уркніформ. Росія втручалася в американські вибори 2016 року – доповідь комітету Сенату. Електронне видання. 2020. Посилання: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3083861-rosia-vtrucalasa-v-amerikanski-vibori-2016-roku-dopovid-komitetu-senatu.html>
- Радіо Свобода. Фахівці розповіли, як російська дезінформація про Україну просочується в політику США. Електронне видання. 2024. Посилання: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiyska-dezinformatsiya-ukrayina-amerykanska-polityka/32903040.html>
- Українська правда. "Українские бешенцы": Як російська пропаганда атакує українських біженців. Електронне видання. 2023. Посилання: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/1/7387448/>
- Голос Америки. Війна в Україні вплинула на активізацію екстремістських рухів в ЄС – звіт Держдепу щодо тероризму. Електронне видання. 2024. <https://www.holosameryky.com/a/7900356.html>
- Лисянський П., Ястребова В. Створення РФ квазідержавних утворень, як інструмент дестабілізації політичної ситуації України // Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. – 2022. – №. 45. – С. 151-160.
- Радіо Свобода. Комітет парламенту Британії закликає розслідувати, чи втручалася Росія у референдум 2016 року. Електронне видання. 2020. Посилання: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-brexite-2016/30739733.html>
- Аналітичний портал України. Інформаційно-психологічні операції росії в державах "глобального півдня" Електронне видання. 2023 Посилання: https://analytics.intsecurity.org/russia-information-psychological-operations/?utm_source=chatgpt.com
- Детектор медіа. Війна і битва наративів: Як російська пропаганда діє в медійному просторі Глобального Півдня. Електронне видання. 2023. Посилання: <https://detector.media/infospace/article/210274/2023-04-19-viyna-i-bytva-naratyviv-yak-rosiyska-propaganda-diie-v-mediynomu-prostori-globalnogo-pivdnia/>
- НАТО. Гібридна війна Росії проти Заходу. Електронний ресурс. 2024. Посилання: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2024/04/26/index.html>
- Суспільне. Повнометражні снаряди війни: як Росія використовує кінематограф у пропаганді. Електронне видання. 2022. Посилання: <https://suspilne.media/culture/266695-povnometrazni-snaradi-vijni-ak-rosia-vikoristovue-kinematograf-u-propagandi/>
- Уркніформ. «Денацифікація» по-кремлівськи: росіяни оприлюднили програму геноциду українців. Електронне видання. 2022. Посилання: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3451395-denacifikacia-pokremlivski-rosiani-opriludnili-programu-genocidu-ukrainciv.html>
- Петрик, В., Бедзь, В., & Присяжнюк, М. (2018). Інформаційно-психологічне протидіювання. Підручник. 2-ге вид. Київ: ПАТ «ВІПОЛ».

References

- Fedoniuk, S. V. (2024). *Informatsiino-psykhologichni operatsii na heopolitychnii areni: navchalnyi posibnyk* [Information-psychological operations on the geopolitical arena: a textbook]. Volyn National University named after Lesya Ukrainka. Lutsk: Vezha-Druk. [in Ukrainian]
- Koval, M. (2025). *Orhanizatsiia vedennia operatsii v informatsiinomu seredovyshchi: osmyslennia dosvidu SSHA* [Organization of operations in the information environment: Understanding the U.S. experience]. *Suspilno-politychni protsesy*, (24), 388-410. [in Ukrainian]
- Chernobrovchenko, S. (2024). *Linhvistychni tekhnologii informatsiino-psykhologichnoho vplyvu na masovu svidomist* [Linguistic technologies of information-psychological influence on mass consciousness]. *Filolohichni chasopysy*, 2(24), 97-114. [in Ukrainian]

- Lysianskyi, P. (2024). Vplyv protsesiv militarizatsii na rozvytok suchasnykh politychnykh vidnosyn [Impact of militarization processes on modern political relations]. *Litopys Volyni*, (31), 140–144. [in Ukrainian]
- Mattis, J. N., & Hoffman, F. G. (2005). Future warfare: The rise of hybrid wars. *Proceedings*, 132(131), 18–19.
- Hammes, T. X. (2006). *The sling and the stone: On war in the 21st century*. Zenith Press.
- Lasica, D. T. (2012). Strategic implications of hybrid war: A theory of victory. *BiblioScholar*.
- Bernays, E. (1928). *Propaganda*. New York. 128 p.
- Kisil, Z. R., & Shvets, D. V. (2023). *Psykholohiia suspilnoi svidomosti: navchalnyi posibnyk u skhemakh, tablytsiakh, komentarakh* [Psychology of public consciousness: a textbook in schemes, tables, and comments]. Odesa: ODUVS Publishing. [in Ukrainian]
- Ukrinform. (2020). Rosiia vtruchalas v amerykanski vybory 2016 roku – dopovid komitetu Senatu [Russia interfered in the 2016 US elections – Senate Committee report]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3083861-rosia-vtruchalasa-v-amerikanski-vibori-2016-roku-dopovid-komitetu-senatu.html>
- Radio Svoboda. (2024). Fakhivtsi rozpovily, yak rosiiska dezinformatsiia pro Ukrainu prosokchuietsia v polityku SShA [Experts explained how Russian disinformation about Ukraine infiltrates US politics]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiyska-dezinformatsiya-ukrayina-amerykanska-polityka/32903040.html>
- Ukrainska Pravda. (2023). “Ukrainski beshentsy”: Yak rosiiska propaganda atakuie ukrainskykh bizhentsiv [“Ukrainian refugees”: How Russian propaganda attacks Ukrainian refugees]. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/1/7387448/>
- Holos Ameryky. (2024). Viina v Ukraini vplynula na aktyvizatsiiu ekstremistskykh rukhiv v YeS – zvit Derzhdepu shchodo teroryzmu [The war in Ukraine influenced the activation of extremist movements in the EU – US State Department terrorism report]. Retrieved from <https://www.holosameryky.com/a/7900356.html>
- Lysianskyi, P., & Yastrebova, V. (2022). Stvorennia RF kvaziderzhavnykh utvoren, yak instrument destabilizatsii politychnoi sytuatsii Ukrainy [Creation of quasi-state entities by the Russian Federation as a tool to destabilize Ukraine’s political situation]. *Visnyk Lvivskoho Universytetu. Seriya: Filosofska-politologichni studii*, (45), 151–160. [in Ukrainian]
- Radio Svoboda. (2020). Komitet parlamentu Brytanii zaklykav rozsliduvaty, chy vtruchalas Rosia u referendum 2016 roku [UK parliament committee calls to investigate Russian interference in the 2016 referendum]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-brexite-2016/30739733.html>
- Analitychnyi portal Ukrainy. (2023). Informatsiino-psykholohichni operatsii Rosii v derzhavakh “hlobalnoho pivdnia” [Russia’s information-psychological operations in Global South countries]. Retrieved from <https://analytics.intsecurity.org/russia-information-psychological-operations/>
- Detector Media. (2023). Viina i bytva naratyviv: Yak rosiiska propaganda diie v mediinomu prostori Hlobalnoho Pivdnia [The war and the battle of narratives: How Russian propaganda works in the media space of the Global South]. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/210274/2023-04-19-viyna-i-bytva-naratyviv-yak-rosiyska-propaganda-diie-v-mediynomu-prostori-globalnogo-pivdnia/>
- NATO. (2024). Hibrydna viina Rosii proty Zakhodu [Russia’s hybrid war against the West]. Retrieved from <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2024/04/26/index.html>
- Suspilne. (2022). Povnometrazhni snariady viiny: Yak Rosia vykorystovuiie kinematohraf u propahandi [Feature-length war shells: How Russia uses cinema in propaganda]. Retrieved from <https://suspilne.media/culture/266695-povnometrazni-snaradi-vijni-ak-rosia-vikoristovue-kinematograf-u-propagandi/>
- Ukrinform. (2022). Denatsyfikatsiia po-kremlivsky: Rosiany opryliudnyly prohramu henotsydu ukraintsiv [“Denazification” Kremlin-style: Russians published a genocide program against Ukrainians]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3451395-denacifikacia-pokremlivski-rosiani-opriludnili-programu-genocidu-ukrainciv.html>
- Petryk, V., Bedz, V., & Prysiazhniuk, M. (2018). *Informatsiino-psykholohichne protyborstvo* [Information-psychological confrontation] (2nd ed.). Kyiv: PAT “VIPOL”. [in Ukrainian]

Анотація

Лисянський П. Л., Саліхов А. Р., Ястребова В. А. Психологічні операції (PSYOP) як вплив на політичні процеси. – Стаття.

У статті досліджуються психологічні операції (PSYOP) як ефективний інструмент інформаційно-психологічного впливу, що використовується для маніпуляції суспільною свідомістю та зміни політичних процесів. Визначено основні концепції когнітивної та ментальної війни, що спрямовані на нав’язування вигідних агресору наративів, спотворення реальності та підриг довіри до державних інституцій. Особливу увагу приділено інформаційним стратегіям країни агресора РФ, спрямованим проти України, які реалізуються через кампанії дезінформації, пропаганду в традиційних медіа, соціальних мережах, а також у розважальному контенті – кіно, музиці, відеоіграх та літературі. Аналізуються механізми предиктивно-

го програмування, що використовуються для поступового формування суспільних переконань, а також принципи інформаційного впливу через повторювані сигнали та підсвідоме сприйняття. Розглянуто застосування Росією методів інформаційного тиску, зокрема в межах інформаційних кампаній, спрямованих на деморалізацію українського суспільства, виправдання збройної агресії, розпалювання соціальних конфліктів та конструювання фальшивих історичних наративів.

Окремо висвітлюються інструменти маніпуляції громадською думкою, що використовуються РФ для впливу на внутрішню ситуацію в Україні та створення умов для політичної нестабільності. Аналізується вплив російських пропагандистських матеріалів, що поширюються через контрольовані ЗМІ, месенджери та соціальні платформи, а також їхній ефект на суспільне сприйняття подій в Україні та за її межами. Стаття також містить аналіз ефективних підходів до протидії інформаційним загрозам, розпізнавання дезінформації, нейтралізації ворожих інформаційних операцій та розробки комплексної стратегії інформаційної безпеки України. Акцентовано увагу на необхідності впровадження заходів для підвищення рівня інформаційної стійкості суспільства перед зовнішніми загрозами, які є ключовими в умовах сучасних гібридних конфліктів.

Зроблено висновок про те, що інформаційно-психологічні операції є невід'ємною складовою сучасних політичних і воєнних конфліктів, а їхній вплив на суспільство може мати довгострокові наслідки. Важливим аспектом протидії таким загрозам є не лише розвиток державних стратегій інформаційної безпеки, але й підвищення рівня критичного мислення громадян, розширення освітніх програм із медіаграмотності та формування суспільного імунітету до інформаційних маніпуляцій.

Ключові слова: психологічні операції, PSYOP, когнітивна війна, ментальна війна, інформаційний вплив, пропаганда, дезінформація, предиктивне програмування, інформаційна безпека України.

Summary

Lysianskyi P. L., Salikhov A. R., Yastrebova V. A. Psychological operations (PSYOP) as an influence on political processes. – Article.

The article examines psychological operations (PSYOP) as an effective tool of information-psychological influence used to manipulate public consciousness and alter political processes. The fundamental concepts of cognitive and mental warfare are defined, focusing on their role in imposing favorable narratives, distorting reality, and undermining trust in state institutions. Special attention is given to the information strategies of the Russian Federation targeting Ukraine, implemented through disinformation campaigns, propaganda in traditional media, social networks, and entertainment content, including cinema, music, video games, and literature. The mechanisms of predictive programming that shape public perceptions over time are analyzed, along with the principles of informational influence through repetitive signals and subconscious perception. The study examines Russia's methods of informational pressure, particularly in campaigns aimed at demoralizing Ukrainian society, justifying armed aggression, inciting social conflicts, and constructing false historical narratives.

The article highlights the tools of public opinion manipulation employed by Russia to influence Ukraine's internal situation and create conditions for political instability. The impact of Russian propaganda materials disseminated through controlled media, messaging platforms, and social networks is assessed, along with their effect on public perception in Ukraine and beyond. Additionally, the study provides an analysis of effective approaches to countering information threats, detecting disinformation, neutralizing hostile information operations, and developing a comprehensive strategy for Ukraine's information security. Emphasis is placed on the need to implement measures to enhance societal resilience against external threats, which are crucial in modern hybrid conflicts.

The conclusion is drawn that information-psychological operations are an integral part of contemporary political and military conflicts, with long-term societal consequences. A crucial aspect of countering such threats lies not only in developing state-level information security strategies but also in fostering critical thinking among citizens, expanding media literacy education programs, and building societal immunity to information manipulation.

Key words: psychological operations, PSYOP, cognitive warfare, mental warfare, information influence, propaganda, disinformation, predictive programming, Ukraine's information security.